

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

İş sağlığı ve güvenliği kavramını, pek çoğunuz önceden duymuşsunuzdur. Bu kavramın tam olarak ne ifade ettiğini daha önce hiç düşündünüz mü?

Öğrenim gördüğünüz Çok Programlı Anadolu Lisesi, bir işletme statüsünde olup ülkemizde tüm işletmelerin tabi olduğu İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'ndaki düzenlemelere uymaktadır.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

İş sağlığı ve güvenliği öğrenme birimindeki etkinlikler ile çalışma ortamında alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine odaklanacaksınız.

Bunun yanı sıra günümüz iş hayatında, çalışanlarda olması beklenen bilgiyi üretme, kullanma, problem çözme ve eleştirel düşünme gibi beceriler konusunda kendinizi geliştireceksiniz.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

1. TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME (TOD) ve İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ'ne (İSG'ye) GİRİŞ

İçinde yaşadığınız dünyayı, hayat şartlarını ve alışkanlıklarınızı bir düşünün. Her şey çok hızlı bir şekilde değişikliğe uğruyor, değil mi?

Bizlerin de bu değişime uyum sağlayabilmek için her an yeniden üreten, tasarlayan, hayal eden bir bakış açısıyla hareket etmemiz gerekiyor.

Dünyadaki hızlı değişim yeni problemleri de beraberinde getiriyor.

Karşılaştığımız bir problemi çözmenin ise birden fazla yolu var. Bu yollardan biri de **tasarım odaklı düşünme yaklaşımını** kullanmak.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME (TOD) ve İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ'ne (İSG'ye) Giriş

Tasarım kelimesini gördüğünüzde aklınıza ilk olarak somut bir model tasarlamak gelmiş olabilir. Ancak tasarım odaklı düşünme, temelde insanların ihtiyaçlarını anlamanıza yardım eden, yaratıcılığı ortaya çıkaran, modellediğiniz çözümleri hızlıca test etmenize ve yeniden denemenize imkan sağlayan bir süreçtir.

Yani, tasarım odaklı düşünme yaklaşımı ile problem çözerken siz öğrenciler birer süreç tasarımcısı, düşünce tasarımcısı olduğunuzu düşünebilirsiniz.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME (TOD) ve İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ'ne (İSG'ye) Giriş

Tasarım Odaklı Düşünme Basamakları

Tasarım odaklı düşünme basamaklarında ilerledikçe bir probleme yönelik çözüme adım adım ulaşacaksınız.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME (TOD) ve İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ'ne (İSG'ye) Giriş

İSG nedir?

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) iş sağlığı ve güvenliğini;

“Tüm çalışanların bedensel, ruhsal, toplumsal sağlık ve refahlarının en üst düzeye yükseltilmesi ve bu durumun korunması, iş yeri koşullarının, çevrenin ve üretilen malların getirdiği sağlığa aykırı sonuçların ortadan kaldırılması, çalışanları yaralanmalara ve kazalara maruz bırakacak risk faktörlerinin ortadan kaldırılması, yine çalışanların bedensel ve ruhsal özelliklerine uygun işlere yerleştirilmesi ve sonuç olarak çalışanların bedensel ve ruhsal gereksinimlerine uygun bir iş ortamı yaratılmasıdır.”

şeklinde tanımlar.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME (TOD) ve İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ'ne (İSG'ye) Giriş

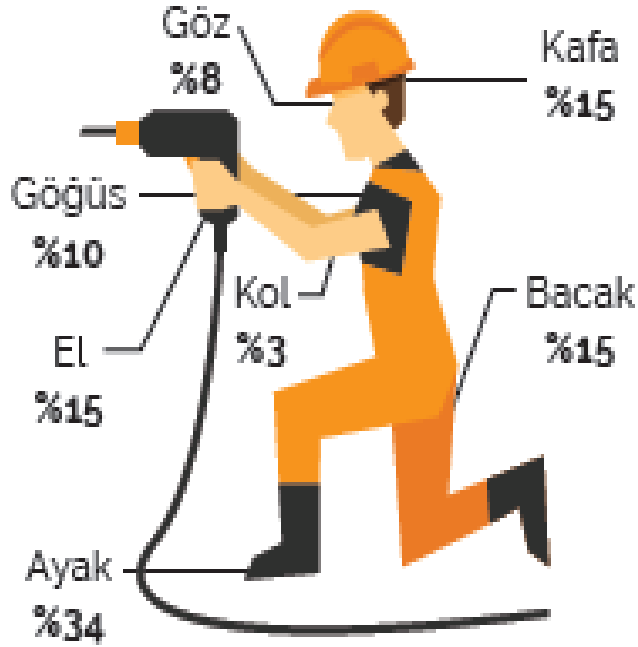
Ülkemizde İSG'den kaynaklanan problemlerin çözülmesi amacıyla 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uygulanmaktadır.

İş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemek amacıyla hazırlanan kanunla iş kazalarının önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME (TOD) ve İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ'ne (İSG'ye) Giriş

Görsel 2.2: İş Kazalarında En Çok Zarar Gören Organlar

İş Güvenliği Nedir?

İşçilerin iş kazalarına uğramalarını önlemek amacıyla güvenli çalışma ortamlarını oluşturmak için alınması gereken önlemler dizisine **iş güvenliği** denir.

Dünyadaki ve ülkemizdeki sanayileşmeye, teknolojik gelişmelere paralel olarak özellikle çalışanların güvenliği ile ilgili birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır. Bazı tedbirleri önceden alarak iş yerlerini güvenli hâle getirmek gerekmektedir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME (TOD) ve İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ'ne (İSG'ye) Giriş

İş güvenliğinin başlıca amaçları nelerdir?

- ✓ Çalışanlara en yüksek nitelikli sağlıklı ortam sunmak
- ✓ Çalışma koşullarının olumsuz etkilerinden onları korumak
- ✓ İş ve işçi arasında mümkün olan en iyi uyumu sağlamak
- ✓ İş yerlerindeki riskleri tamamen ortadan kaldırmak ya da zararları en aza indirebilmek
- ✓ Oluşabilecek maddi ve manevi zararları ortadan kaldırmak
- ✓ Çalışma verimini artırmak

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

2. İŞ KAZALARI

İş Kazası Nedir?

Olayların planlanan akışta yürümemesi sonucu, kişilerin yaralanmaları, sakat kalmaları veya ölmelerine sebebiyet veren olaya **kaza** denir.

Belli bir zarar ve arızalanmaya sebep olan, beklenmeyen, umulmayan ve önceden planlanmamış olaylara “**kaza**” denir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

2. İŞ KAZALARI

İş Kazası Nedir?

İş kazasının en bilinen tanımı, Sosyal Sigortalar Kanunu'nda verilen tanımıdır. Bu tanımın yapılmasındaki temel amaç, kaza hâlinde hangi durumlar için işçiye tazminat ödeneceğinin belirtilmesidir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

2. İŞ KAZALARI

İş Kazası Nedir?

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre, aşağıdaki durumlardan birinde meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence ve ruhça arızaya uğratan olaya iş kazası denir.

Kazalar;

- ☞ Sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada,
- ☞ İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- ☞ Sigortalının işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- ☞ Emziren kadın sigortalının çocuğuna süt vermesi için ayrılan zamanlarda,
- ☞ Sigortalının işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak götürülüp getirilmesi sırasında (servis) oluşursa iş kazası olarak kabul edilmektedir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

İş Kazaları

İş Kazası

İş kazaları ve hastalıkları, insanlara yaşattığı büyük acıların yanı sıra, küresel gayri safi yurt içi hasılanın tahmini yüzde 3,94'lük yıllık kaybına denk gelen önemli bir ekonomik maliyet oluşturmaktadır.

Kişi başı ekonomik bir gösterge olan bu miktar sıklıkla bir ekonomideki yaşam standardının bir göstergesi olarak kullanılır.

Dolayısıyla iş kazaları sonucunda ortaya çıkan bu kayıp her bir bireyin yaşam standardını aşağı çekmektedir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

İş Sağlığı ve Güvenliğini Tehdit Eden Unsurlar

İş Sağlığı ve Güvenliğini Tehdit Eden Unsurlar Nelerdir?

Herhangi bir kazada olduğu gibi iş kazası da beklenmeyen bir zamanda basit bir nedenle meydana gelebilir.

Çalışanlar genellikle, iş kazalarından haberdar olsalar da kazanın kendi başlarına gelme olasılığının çok düşük olduğunu zannederler.

İş sağlığı ve güvenliğini tehdit eden unsurlar iki ana başlıkta toplanabilir. Bunlar güvensiz davranışlar ve güvensiz durumlardır.

Güvensiz davranışlar bir kazanın ortaya çıkmasına neden olan, eylem ve davranışlardır. Yani çalışma ortamındaki insanların davranışları temel nedendir.

Güvensiz durumlar bir kazanın ortaya çıkmasına neden olan, çalışma ortamı kaynaklı fiziksel eksiklik ya da kusurlardır.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

3. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİ TEHDİT EDEN UNSURLAR

İş Sağlığı ve Güvenliğini Tehdit Eden Unsurlar Nelerdir?

Güvensiz Davranış Örnekleri

- ✓ Görev verilmeden ya da uyarılara aldırmadan çalışmak
- ✓ Tehlike oluşturacak şekilde alet, makine kullanmak
- ✓ Yanlış alet, makine kullanmak
- ✓ Güvenlik donanımını kullanılmaz hale getirmek
- ✓ Hareketli ya da tehlikeli yerlerde çalışmak
- ✓ Sınırları (istif, hız, voltaj vb.) aşmak
- ✓ Kuralları ve eğitimleri rutin tekrarlamamak

Güvensiz Durum Örnekleri

- ✓ Koruyucu ekipman bulunmaması
- ✓ Koruyucu ekipmanların kötü durumda olması ya da kontrol edilmemesi
- ✓ Tesisatın kötü durumda olması ya da kontrol edilmemesi
- ✓ Düzensizlik ve temizlikten ödün verme
- ✓ Yetersiz ya da aşırı aydınlatma
- ✓ Yetersiz ya da aşırı havalandırma
- ✓ Güvenlik denetiminin olmaması

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

3. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİ TEHDİT EDEN UNSURLAR

Kazaların:

- **% 88'i İnsan hatası (Tehlikeli Davranış)**
- **%10'u Tehlikeli Durum (Ortam, Makine)**
- **% 2 'si Öngörülemez**

% 98' i ÖNLENEBİLİR

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

3. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİ TEHDİT EDEN UNSURLAR

İş sağlığı ve güvenliğini tehdit eden unsurları ortadan kaldırmak yaşanacak olumsuzlukları da ortadan kaldırmayı sağlayacaktır. Bunun için de güvensiz davranış ve durum oluşmadan giderici tedbirlerin alınması gerekir. Başta işverenler, ardından da çalışanlar tedbirlerin alınmasından ve uygulanmasından sorumludurlar.

İş sağlığı ve güvenliğini tehdit eden unsurları giderici tedbirleri almak yalnızca çalışanların ya da işverenin sorumluluğunda değildir. İş yerlerinde, iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri çalışan sayısı ve tehlike sınıfına göre iş yeri hekimleri, iş güvenliği uzmanları ve diğer sağlık personelleri eli ile yürütülmektedir. Çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde ise işverenler, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak yerine getirebilmektedir.

ETKİNLİK ZAMANI

Okulda Bir Kaza

Makine alanı öğrencilerinden Ozan, kış aylarında sabah erkenden kalkıp okula gitmekte çok zorlanıyordu. Yarıyıl tatiline az kalmış, sınav dönemi içerisindeydi. Bir yandan alan derslerinin teorik sınavlarına bir yandan da atölyelerdeki uygulama sınavlarına hazırlanıyordu. 10. sınıf öğrencisi olarak alan derslerinde öğrendiklerini atölyelerde denemeye çok meraklıydı. Ders aralarında öğretmenleri izin vermese bile atölyelerde kalmak için ısrar eder, pratiklerini geliştirmeyi denerdi. Meslek lisesi öğrencisi olmanın altın bilezik sahibi olmaya benzediğini, yani aldığı eğitimin, okuldan mezun olduktan sonra iş ve üniversite hayatına destek olacağını her zaman söylerdi.

Ozan, atölyenin uygulama sınavından önce heyecanla öğrendiklerini gözden geçiriyordu. Öğretmenleri atölyenin kapısını açtığında koşarak içeri girdi. Ozan bunu hep yapardı. Atölyede çalışmak, üretmek söz konusu olduğunda hep heyecanlanır, hemen işin başına geçmek isterdi. Öğretmenleri, sınav öncesi imalat işlemleri konusuna çalışmalarını için tüm sınıfa zaman verdi. Ancak Ozan'ın çalıştığı tezgahta bir sorun vardı. Makinenin, malzemeyi sıkıştırmak için dönmesi gereken kolu dönmüyordu. Neden olabilir diye baktı, bulamayınca öğretmenine sordu. Öğretmeni beklemesini, arkadaşlarından sonra Ozan'la ilgileneceğini söyledi. Ozan, kolun mekanizmasında bir sorun olduğunu düşündü. Önce kolu tüm gücü ile çevirmeye çalıştı ama gücü yetmedi. Kolu ağrıyınca çevirmeyi bıraktı. Bir yandan da elini incittiğini hissetti. Eldivenini yine giymemişti. Sonra kolun paslanmış olabileceğini düşündü. Temizlik malzemelerinin olduğu odadan bir kimyasal aldı. Kimyasal makine koluna döktüğünde, kendisinin ve bir arkadaşının ayakkabıları üzerine sıçradı. Ayakkabılarında delikler açıldı. Hızlıca uygulama yapmak isterken hiç istemediği şeylere sebep oldu.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

İş yerinde meydana gelen kaza, yangın ve yaralanmaları en aza indirebilmek için öncelikle tehlikelerin farkına varılmalı, belirlenen tehlike ve riskler bildirilmeli, ve tehlike ortadan kaldırılmalıdır. Tüm bunlara rağmen iş yerinde bir kaza yaşanırsa rapor edilmelidir. İş yerlerinde boş bir rapor genellikle basılı olarak hazır bulunur. Kaza raporu tutulduğunda kazanın neden olduğu hasar ve zarar(maddi ve manevi) belirlenir. Ayrıca ileride benzer bir kaza yaşanmaması için önlem alınırken de bu rapora başvurulur.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

Raporlara geçen ve uzmanların sınıflandırdıkları olası riskler ve risk altındaki meslek grupları şunlardır:

Fiziksel Riskler

Kimyasal Riskler

Biyolojik Riskler

Elektrikle İlgili Riskler

Ergonomik Riskler

Psikososyal Riskler

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

Raporlara geçen ve uzmanların sınıflandırdıkları olası riskler ve risk altındaki meslek grupları şunlardır:

a) Fiziksel Riskler

Çalışılan ortamının sıcaklık, nem, aydınlatma, gürültü, titreşim, basınç gibi özelliklerinin bireyin sağlığı üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Özellikle tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde çalışanlar bu yönden büyük risk altındadır. Ortamdaki aydınlatmanın yeterliliği, makinalardan kaynaklanan titreşim, toz ve gürültüler ile ortamın sıcak, soğuk, nemli ya da kuru havaya sahip olması çalışanların fiziksel ve biyolojik bütünlüklerine tehdit oluşturabilir

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

Raporlara geçen ve uzmanların sınıflandırdıkları olası riskler ve risk altındaki meslek grupları şunlardır:

a) Kimyasal Riskler

Tehlikeli kimyasal maddeler; eşya, çevre ve organizmaya zarar verebilen patlayıcı, oksitleyici, çeşitli şekillerde alevlenebilir, toksik, aşındırıcı, tahriş edici, alerjik, kanserojen, mutajen gibi özelliklerden bir veya birkaçına sahip maddeler olarak tanımlanır. Bu maddelerle en çok akü imalatı, petrol rafinasyonu, plastik, petrokimya, deri sektörü, boya ve temizlik maddeleri imalatında karşılaşılır.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

Raporlara geçen ve uzmanların sınıflandırdıkları olası riskler ve risk altındaki meslek grupları şunlardır:

b) Biyolojik Riskler

Biyolojik risk etmenleri en genel tanımı ile bakteri, virüs, mantar, parazitler ve bunlarla ilişkili toksinleri kapsayan canlı veya canlı ürünü organizmalardır. Biyolojik riskler ile en çok karşılaşan meslek grupları arasında ormancılar, balıkçılar, nakliyeciler, tarım sektörü çalışanları, sağlık sektörü çalışanları, kasaplar, gıda sektörü çalışanları ile ulaşımda yer hizmetlerinde çalışanlar sayılabilir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

Raporlara geçen ve uzmanların sınıflandırdıkları olası riskler ve risk altındaki meslek grupları şunlardır:

c) Elektrikle İlgili Riskler

Elektrik enerjisi, insan hayatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Ancak bunun yanında iş kazalarının büyük bir kısmının da gerçekleşme nedenidir. Yurdumuzda her yıl meydana gelen iş kazalarının önemli bir kısmı elektrik akımından kaynaklı elektrik çarpmalarıdır. Elektriksel riskler tüm sektörlerde görülmekle birlikte özellikle elektrik üretim/dağıtım tesisleri ile metal sektöründe daha fazla görülmektedir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

Raporlara geçen ve uzmanların sınıflandırdıkları olası riskler ve risk altındaki meslek grupları şunlardır:

d) Ergonomik Riskler

Ergonomi; insanın fiziksel ve psikolojik özelliklerini inceleyerek insan-makine-çevre uyumunu doğal ve teknik olarak araştırma ve geliştirme çalışmaları topluluğudur. Ergonomi tanımı itibariyle elle taşıma işlerinden termal konfor ve aydınlatmaya kadar birçok farklı alanı kapsamaktadır. İnşaat, madencilik, sağlık hizmetleri, lojistik, mobilya, tekstil sektörleri ve büro çalışmaları gibi faaliyet alanlarında ergonomik risk faktörleriyle sıklıkla karşılaşılır.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Kavramlarla Tanışıyoruz:

4. İŞ YERİNDE KAZA, YARALANMA ve YANGINLAR

Raporlara geçen ve uzmanların sınıflandırdıkları olası riskler ve risk altındaki meslek grupları şunlardır:

e) Psikososyal Riskler

İş tasarımının, iş örgütlenmesinin ve işin gerçekleştirildiği toplumsal ve çevresel koşulların psikolojik, toplumsal veya fiziksel hasara yol açma ihtimaline psikososyal risk denir. Psikososyal risklere bütün çalışanlar maruz kalmakla birlikte parça başı, vardiyalı ve esnek çalışanlar, sağlık çalışanları, madenciler, vasıfsız çalışanlar, çağrı merkezi operatörleri psikososyal risk faktörlerine en çok maruz kalan gruplardır.